

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 11 lipca 2019 r.

Sąd Okręgowy w Poznaniu IV Wydział Karny–Odwoławczy w składzie:

Przewodniczący: sędzia Hanna Bartkowiak

Protokolant: p.o. staż. Katarzyna Pękala

po rozpoznaniu w dniu 11 lipca 2019 r.

sprawy **J. S. (1)**

obwinionego z art. 96 § 3 kw w zw. art. 78 ust. 4 ustawy Prawo o ruchu drogowym

na skutek apelacji wniesionej przez obrońcę obwinionego

od wyroku Sądu Rejonowego w Pile

z dnia 12 grudnia 2018 r., sygn. akt II W 180/18

1. Zmienia zaskarżony wyrok i uniewinnia obwinionego od zarzucanego mu wykroczenia z art. 96 § 3 kw .
2. Kosztami procesu za I i II instancję obciąża Skarb Państwa.

Hanna Bartkowiak

UZASADNIENIE

J. S. (1) został obwiniony o to, że będąc właścicielem pojazdu marki R. o nr rej. (...) w okresie od dnia 4 stycznia 2018 r. do dnia 16 stycznia 2018 r. wbrew obowiązkowi nie wskazał na żądanie Straży Miejskiej w P. komu powierzył ww. pojazd do kierowania lub używania w dniu 2 grudnia 2017 r., tj. o wykroczenie z art. 96 § 3 kw w zw. z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym.

Sąd Rejonowy w Pile, wyrokiem nakazowym z dnia 3 kwietnia 2018 r. uznał **obwinionego J. S. (1)** za winnego zarzucanego mu czynu i za to na podstawie art. 96 § 3 kw wymierzył mu karę grzywny w wysokości 300 zł oraz obciążył obwinionego kosztami postępowania (k. 19).

Od powyższego wyroku podsądny wniósł skutecznie sprzeciw (k. 24), co skutkowało skierowaniem sprawy do rozpoznania na zasadach ogólnych.

Po przeprowadzeniu rozprawy Sąd Rejonowy w Pile, wyrokiem z dnia 12 grudnia 2018 r. wydanym w sprawie o sygn. akt II W 180/18 uznał **obwinionego J. S. (1)** za winnego popełnienia zarzucanego mu czynu przyjmując, że do jego popełnienia doszło w dniu 11 stycznia 2018 r., tj. wykroczenia z art. 96 § 3 kw i za to na podstawie art. 96 § 3 kw wymierzył mu karę grzywny w wysokości 300 zł.

Ponadto Sąd obciążył obwinionego kosztami sądowymi i wymierzył mu opłatę (k. 84).

Apelację od powyższego wyroku złożył obrońca obwinionego zaskarżając powyższy wyrok w całości. Skarżący podniósł zarzuty obrazy przepisów postępowania, tj. art. 6 kpk w zw. z art. 8 kpw w zw. z art. 42 ust. 2 Konstytucji RP oraz obrazy prawa materialnego, tj. art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 1997 r. Prawo o ruchu drogowym w zw. z art. 96 § 3 kw.

Wskazując w ten sposób, apelujący wniósł o uchylenie zaskarżonego wyroku i uniewinnienie obwinionego od zarzucanego mu czynu. Dodatkowo apelujący wniósł o przeprowadzenie na rozprawie apelacyjnej dowodu z wyjaśnień obwinionego (k. 127-131).

W trakcie rozprawy apelacyjnej w dniu 11 lipca 2019 r. Sąd Okręgowy przeprowadził dowód z uzupełniającego przesłuchania obwinionego uznając, że dowód ten może mieć znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy. J. S. (1) w trakcie uzupełniającego przesłuchania wyjaśnił, że dnia 2 grudnia 2017 r. to on kierował swoim samochodem marki R. na ul. (...) w P.. Dodał, że posiada kartę inwalidy, nie miał jednak gdzie zaparkować z uwagi na brak miejsc i dlatego pozostawił pojazd w miejscu do tego niewyznaczonym (k. 150).

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja obrońcy obwinionego okazała się zasadna i doprowadziła do zmiany zaskarżonego wyroku poprzez uniewinnienie oskarżonego od popełnienia zarzucanego mu wykroczenia

Rację miał Sąd Rejonowy, że z przepisu art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym wynika obowiązek właściciela lub posiadacza pojazdu do wskazania na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie. Niezastosowanie się do wspomnianego obowiązku stanowi zgodnie z art. 96 § 3 kw wykroczenie i obwarowane jest sankcją grzywny.

Sąd I instancji błędnie jednak założył, że obowiązek wskazania osoby, której pojazd został powierzony do kierowania lub używania w oznaczonym czasie nie doznaje żadnych ograniczeń (poza tym wymienionym wprost w treści art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym) i wobec tego właściciel lub posiadacz pojazdu musi się do niego bezwzględnie zastosować.

Tymczasem w sytuacji kiedy właściciel lub posiadacz pojazdu sam pojazdem kierował lub go używał i dopuścił się w tym czasie popełnienia wykroczenia drogowego nie ma on obowiązku wskazania, na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd od kierowania lub używania w oznaczonym czasie. Takie stanowisko wynika z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego i tutejszy Sąd Okręgowy w pełni je aprobuje (por. wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 30 września 2015 r., K 3/13, Legalis nr 1336428; postanowienie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 3 listopada 2015 r., SK 64/13, OTK-A 2015/10/169).

Nie można bowiem zapominać, że w postępowaniu wykroczeniowym (podobnie jak w postępowaniu karnym sensu stricte) gwarantowane jest zarówno prawo do obrony, jak i domniemanie niewinności. Przepis art. 4 kpw umożliwia zarówno obronę czynną, jak i bierną, którą można określić jako powstrzymanie się od aktywności, w tym od przedstawiania dowodów, czy też od wypowiadania się. Natomiast art. 20 § 3 kpw w zw. z art. 74 § 1 kpk wprowadza do postępowania w sprawach o wykroczenia brak obowiązku dowodzenia swej niewinności oraz brak obowiązku dostarczania dowodów na swoją niekorzyść (zasada nemo se ipsum accusare tenetur). Warto również wspomnieć o przepisach art. 20 § 3 kpw w zw. z art. 175 kpk przyznającym obwinionemu prawo do odmowy odpowiedzi na poszczególne pytania oraz prawo do odmowy składania wyjaśnień.

Przytoczone regulacje prawne dotyczą jednej z naczelných zasad procesu karnego obowiązującej również w postępowaniu w sprawach o wykroczenia, a mianowicie zasady prawa do obrony. Obwiniony nie ma obowiązku podejmowania jakichkolwiek działań na swoją niekorzyść i jego brak aktywności w danym procesie w żadnym wypadku nie może być poczytywany dla niego negatywnie. Natomiast według recypowanej do postępowania w sprawach o wykroczenia zasady domniemanie niewinności dopóki w danej sprawie nie zostaną zgromadzone dowody świadczące niewątpliwie o sprawstwie i winie obwinionego w zakresie zarzucanego mu czynu, dopóty uważany jest on za niewinnego określonego wykroczenia. Klarownym jest więc, że nie jest dopuszczalne w polskim porządku prawnym domniemanie, że właściciel (posiadacz) pojazdu, który nie wskazał, komu powierzył pojazd do kierowania (używania), jest sprawcą wykroczenia drogowego. Dla takiej konstatacji niezbędne jest zebranie w toku postępowania dowodów potwierdzających, że do popełnienia danego wykroczenia rzeczywiście doszło i że jego sprawcą jest obwiniony.

Poczynione rozważania prawne potwierdzają więc, że odpowiedzialność za wykroczenie określone w art. 96 § 3 kw zostaje wyłączona w sytuacji, gdy właściciel lub posiadacz pojazdu uchylił się od obowiązku wskazania, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie w ramach prawa do obrony na podstawie art. 74 § 1 kpk w zw. z art. 20 § 3 kpw. To oznacza, że elementem treści normy z art. 96 § 3 kw w zw. z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym nie jest pociągnięcie do odpowiedzialności za wykroczenie właściciela lub posiadacza pojazdu, który nie wskazał komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, jeżeli sam tym pojazdem kierował lub go używał. Skoro właściciel lub posiadacz pojazdu, korzystając z prawa do obrony, nie musi realizować obowiązku z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym wskazując siebie jako osobę, która kierowała lub używała pojazdu w oznaczonym czasie, to tym bardziej zaistnienie powyższej sytuacji nie jest objęte zakresem zastosowania art. 96 § 3 kw i nie może prowadzić do odpowiedzialności wykroczeniowej.

Na marginesie Sąd odwoławczy wyjaśnia, że Trybunał Konstytucyjny zajmował się omawianym w niniejszym uzasadnieniu zagadnieniem trzykrotnie, jednakże nie mógł w żadnym z tych wypadków *expressis verbis* orzec o konstytucyjności normy prawnej wynikającej z art. 96 § 3 kw w zw. z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym w zakresie, w jakim wykroczeniem jest niewskazanie przez właściciela lub posiadacza pojazdu na żądanie uprawnionego organu, komu powierzył pojazd do kierowania lub używania w oznaczonym czasie, w sytuacji, gdy takie wskazanie narażałoby tę osobę na odpowiedzialność karną za inne wykroczenie drogowe, ponieważ to właściciel lub posiadacz pojazdu był kierującym pojazdem, bowiem przepisy te w rzeczywistości nie przewidują odpowiedzialności wykroczeniowej w powyższej sytuacji. Trybunał nie mógł zatem orzec wprost o nieobowiązującej normie prawnej.

Sąd niższej instancji orzekając o odpowiedzialności wykroczeniowej obwinionego J. S. (1) nie rozważał takiej sytuacji faktycznej, że podsądny miałby być kierującym, który nieprawidłowo zaparkował swój samochód w dniu 2 grudnia 2017 r., a w konsekwencji nie wziął pod uwagę poglądów wynikających z orzecznictwa Trybunału Konstytucyjnego omówionego powyżej. Było to usprawiedliwione z tej racji, że postępowanie dowodowe przed Sądem Rejonowym było nakierowane na zupełnie inne okoliczności, a mianowicie chodziło o kwestię doręczenia korespondencji ze Straży Miejskiej w P., wzywające obwinionego do wskazania komu powierzył pojazd do używania. Tak więc Sąd Rejonowy przypisał obwinionemu odpowiedzialność wykroczeniową z art. 96 § 3 kw bez zastanowienia się, czy przypadkiem niewskazanie przez J. S. komu powierzył w dniu 2 grudnia 2017 r. swój pojazd marki R. do kierowania lub używania nie stanowiło realizowania przez niego przysługującego mu prawa do obrony i braku obowiązku dostarczania organom wymiaru sprawiedliwości dowodów na swoją niekorzyść. Natomiast podstawy faktyczne do tego typu rozważań ujawniły się na etapie postępowania apelacyjnego. Bowiem z przeprowadzonego na rozprawie apelacyjnej dowodu z uzupełniającego przesłuchania J. S. (1) wynikało, że to właśnie obwiniony był sprawcą wykroczenia drogowego z dnia 2 grudnia 2017 r. Sąd Okręgowy ocenił wiarygodność tego dowodu, stwierdzając, że brak jest uzasadnionych powodów aby odmówić mu prawdziwości. Obwiniony po raz pierwszy wyjaśniał na ten istotny z punktu widzenia odpowiedzialności za wykroczenie z art. 96 § 3 kw temat dopiero 11 lipca 2019 r., wcześniej koncentrując się na wykazaniu, że nie otrzymał korespondencji ze straży miejskiej. Jednocześnie stwierdzono, że tego rodzaju taktyka procesowa nie mogła zostać odrzucona, gdyż mimo prekluzji dowodowej ujętej w przepisie art. 427 § 3 kpk w zw. z art. 109 § 2 kpw na sędzie ciąży obowiązek dążenia do ustalenia prawdy materialnej. Z kolei odnośnie sprawcy wykroczenia drogowego Sąd Okręgowy stwierdził, że z akt sprawy nie wynikały żadne informacje na temat osoby, która zaparkowała pojazd niezgodnie z przepisami. Skoro zaś J. S. (1) jest właścicielem rzeczonoego auta, fakt, że był on dysponentem i zarazem kierującym w dniu 2 grudnia 2017 r., był wręcz domniemany. W związku z przyjęciem takiego ustalenia, zgodnego z ostatnimi wyjaśnieniami obwinionego Sąd II instancji uznał, że miał on prawo do zaniechania wskazania, na żądanie uprawnionego organu, siebie jako osoby która feralnego dnia kierowała pojazdem marki R. na ul. (...) w P.. W tej konkretnej sytuacji pomimo niezastosowania się przez obwinionego do obowiązku wynikającego z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym nie było zatem podstaw do przypisania mu odpowiedzialności wykroczeniowej z art. 96 § 3 kw.

Reasumując powyższe, Sąd II instancji zgodził się z apelującym, iż doszło do obrazy przepisów prawa materialnego, tj. art. 96 § 3 kw w zw. z art. 78 ust. 4 ustawy z dnia 20 czerwca 1997 r. – Prawo o ruchu drogowym, gdyż Sąd Rejonowy zastosował wymienione przepisy w sytuacji kiedy nie było do tego podstaw prawnych i faktycznych.

Wspomniane uchybienie warunkowało konieczność ingerencji instancyjnej w treść zaskarżonego wyroku.

Mając na względzie wszystko powyższe, Sąd Okręgowy zmienił zaskarżone orzeczenie i uniewinnił obwinionego od zarzucanego mu wykroczenia z art. 96 § 3 kw, o czym orzekł w pkt 1 wyroku.

Z uwagi na treść art. 436 kpk w zw. 109 § 2 kpw Sąd Okręgowy ograniczył rozpoznanie środka odwoławczego do zarzutów, które bezpośrednio zaważyły na wydaniu wyroku zmieniającego zaskarżone orzeczenie i uniewinnienie obwinionego od popełnienia zarzucanego mu czynu. Rozpoznawanie pozostałych, ubocznych zarzutów podniesionych w apelacji stało się bezprzedmiotowe.

O kosztach procesu orzeczono w pkt 2, na podstawie art. 119 § 2 pkt 1 kpw i art. 634 kpk w zw. z art. 121 § 1 kpw kosztami procesu za I oraz II instancję obciążono Skarb Państwa.

Hanna Bartkowiak